

Monarcha Ford

Ceist 1

Beidh tú ag féachaint ar ball ar thuirisc faoin monarcha Ford i gCorcaigh. Gan féachaint ar an mír go fóill, an féidir leat féin agus leis an duine in aice leat brí na bhfocal seo a aimsiú?

1. tionchar ollmhór
2. ó thaobh tionsclaíochta agus fostaíochta de
3. oidhreacht
4. i gcaitheamh na bliana
5. comhlacht innealtóireachta
6. múnlaí
7. meaisíneoir adhmaid
8. tréimhsí ciúine táirgeachta
9. seasmhach
10. státseirbhís

Anois, féach ar an tuairisc den chéad uair le feiceáil an féidir leat na focail sin a aithint sa mhír nuachta.

Ceist 2

Féach ar an tuairisc den dara huair agus cuir na focail ó cheist 1 thuas sna bearnaí cuí sna habairtí seo thíos ón mír.

- Nuair a briseadh a athair as a phost mar _____*, b'éigean dó dul ag obair sa mhonarcha Ford in Dagenham na Breataine.
- Bhí _____ ag an monarcha Ford ar an gcathair _____.
- Is i mí Aibreáin 1917 a chláraigh Henry Ford _____ i gCorcaigh.
- Má bhí jab agat le Ford bhí sé chomh _____ agus a bhí jab sa _____.
- ... ach, de réir a chéile, tógadh na _____ gluaisteáin ar fad ba mhó le rá a bhí ag Ford.
- ... agus táthar leis an _____ sin a cheiliúradh _____.
- Is thall ansin a théadh an-chuid d'oibrithe Ford i gCorcaigh le linn _____.

Bí cúramach! Leanann séimhiú an réamhfocal simplí **mar!*

Ceist 3

Féach ar an tuairisc den tríú huair agus freagair na ceisteanna seo thíos.

1. Cén fáth a mbeidh ceiliúradh i gCorcaigh i mbliana?

2. Ar chuir an Chéad Chogadh Domhanda isteach ar ghnó Ford i gCorcaigh?
3. Cén fáth a ndeachaigh athair an cheoltóra Jimmy Crowley go Dagenham i Sasana?
4. Cén fáth a raibh máthair Crowley ag iarraidh ar a mac dul ag obair sa mhonarcha Ford?
5. Cad a dúirt Brendan Ryan faoin monarcha Ford?
6. Cad é an t-aon imeacht atá dearbhaithe ag an bpointe seo don chomóradh?

Ceist 4 ‘...a chláraigh...’

Bhí na briathra seo thíos le cloisteáil san aimsir chaite sa mhír.

Bunaigh

Cláraigh

Éirigh

Scríobh amach san aimsir chaite anois iad i ngach pearsa, an saorbhriathar san áireamh. Cum an fhoirm cheisteach de gach briathar freisin, mar aon leis na freagraí dearfacha agus diúltacha. Féach ar na samplaí seo a leanas chun cuidiú leat.

Imigh

D'imigh sé leis tar éis an dinnéir aréir.

Ar imigh sé leis tar éis an dinnéir?

D'imigh. / Níor imigh.

Bris

Bhris mo chara a fhiacail inné.

Ar bhris tú féin fiacail riamh?

Bhris. / Níor bhris.

Ceist 5 Cuir na frásaí thíos a bhí le cloisteáil sa mhír in abairtí lena mbrí a léiriú.

- in ainneoin
(in ainneoin an Chéad Chogaidh Dhomhanda)

- dul i dtreise
(d'éirigh leis an gcomhlacht dul i dtreise)

- bris duine as a p(h)ost
(nuair a briseadh a athair as a phost)

- diaidh ar ndiaidh
(fógrófar sonraí na n-imeachtaí sin diaidh ar ndiaidh)

Ceist 6

Pléigh na ceisteanna seo leis an duine in aice leat, nó le do ghrúpa.

1. An bhfuil aon mhonarcha mhór i do cheantar féin a chuireann obair ar fáil do mhuintir na háite?
2. Cad iad na monarchana is mó a chuireann obair ar fáil in Éirinn sa lá atá inniu ann?
3. An bhfuil sé de cheart ag an rialtas buntáistí cánach a thabhairt do chomhlachtaí móra idirnáisiúnta a lonnaíonn sa tír seo?

Treoracha agus Freagraí

Ceist 1

1. *a huge influence* – tionchar ollmhór
2. *as far as industry and employment is concerned* – ó thaobh tionsclaíochta agus fostaíochta de
3. *heritage* – oidhreacht
4. *during the year* – i gcaitheamh na bliana
5. *an engineering company* – comhlacht innealtóireachta
6. *models* – múnlaí
7. *wood machinist* – meaisíneoir adhmaid
8. *quiet production periods* – tréimhsí ciúine táirgeachta
9. *stable* – seasmhach
10. *civil service* – státseirbhís

Ceist 2

- Nuair a briseadh a athair as a phost mar mheaisíneoir adhmaid, b'éigean dó dul ag obair sa mhonarcha Ford in Dagenham na Breataine.
- Bhí tionchar ollmhór ag an monarcha Ford ar an gcathair ó thaobh tionsclaíochta agus fostaíochta de.
- Is i mí Aibreáin 1917 a chláraigh Henry Ford comhlacht innealtóireachta i gCorcaigh.
- Má bhí jab agat le Ford bhí sé chomh seasmhach agus a bhí jab sa státseirbhís.
- ... ach, de réir a chéile, tógadh na múnlaí gluasteáin ar fad ba mhó le rá a bhí ag Ford.
- ... agus táthar leis an oidhreacht sin a cheiliúradh i gcaitheamh na bliana.
- Is thall ansin a théadh an-chuid d'oibrithe Ford i gCorcaigh le linn tréimhsí ciúine táirgeachta.

Ceist 3

Féach an script.

Ceist 4

Bunaigh	Cláraigh	Éirigh
Bhunaigh mé	Chláraigh mé	D'éirigh mé
Bhunaigh tú	Chláraigh tú	D'éirigh tú
Bhunaigh sé	Chláraigh sé	D'éirigh sé
Bhunaigh sí	Chláraigh sí	D'éirigh sí
Bhunaíomar	Chláraíomar	D'éiríomar
Bhunaigh sibh	Chláraigh sibh	D'éirigh sibh
Bhunaigh siad	Chláraigh siad	D'éirigh siad
<u>Sb.</u>	<u>Sb.</u>	<u>Sb.</u>
Bunaíodh	Cláraíodh	Éiríodh
Ar bhunaigh...?	Ar chláraigh...?	Ar éirigh...?
Bhunaigh. / Níor bhunaigh.	Chláraigh. / Níor chláraigh.	D'éirigh. / Níor éirigh.

Ceist 5

in ainneoin – *despite, notwithstanding*
dul i dtreise – *getting stronger*
bris duine as a p(h)ost – *dismiss, fire*
diaidh ar ndiaidh – *gradually*

Ceist 6

Is féidir gach grúpa a chur ag déanamh an phlé seo agus ansin na ceistanna a phlé leis an rang iomlán.

Eimear Ní Chonaola

Céad bliain i mí Aibreáin seo chugainn a bhunaigh Henry Ford monarcha i gCorcaigh. Bhí tionchar ollmhór ag an monarcha Ford ar an gcathair ó thaobh tionsclaíochta agus fostaíochta de, agus táthar leis an oidhreacht sin a cheiliúradh i gcaitheamh na bliana.

Grett O'Connor

Is i mí Aibreáin 1917 a chláraigh Henry Ford comhlacht innealtóireachta i gCorcaigh. In ainneoin an Chéad Chogaidh Dhomhanda¹, d'éirigh leis an gcomhlacht dul i dtreise. Tarracóirí Fordson a bhí á gcur le chéile ar dtús ann ach, de réir a chéile, tógadh na múnlaí gluaisteáin ar fad ba mhó le rá a bhí ag Ford: an *model T*, mar shampla, an *Prefect*, *Anglia*, *Sierra*, *Escort* agus *Cortina*.

Tá an ceoltóir agus an cumadóir Jimmy Crowley i measc na mílte Corcaíoch go² raibh an comhlacht Ford mar chuid dá saol. Nuair a briseadh a athair as a phost mar mheaisíneoir adhmaid, b'éigean dó dul ag obair sa mhonarcha Ford in Dagenham na Breataine, áit ina raibh beirt uncailí le Jimmy ag obair cheana féin. Is thall ansin a théadh an-chuid d'oibrithe Ford i gCorcaigh le linn tréimhsí ciúine táirgeachta.

Jimmy Crowley, Ceoltóir agus Cumadóir

Táimid ag caint ar lucht Apple sa lá atá inniu ann. Ba mhór an tionchar a bhí ag Henry Ford, agus ba mhór an t-airgead, dar³ ndóigh, an dtuigeann tú? Bhí sé níos forleithne agus níos mó san am sin, agus bhí Dunlop ann leis. Bhíodar⁴ ag obair ar scáth a chéile, is dócha. Agus dá mbeadh post agat le Henry Ford – mar a dúirt mo mham, 'Put your name down for Henry Ford, boy' – ní bheadh aon bhaol duit as seo amach.

Brendan Ryan, Iar-Sheanadóir, Páirtí an Lucht Oibre

Má bhí jab agat le Ford, bhí sé chomh seasmhach agus a bhí jab sa státseirbhís. B'in a cheap daoine ach b'in sna tríochaidí, sna daichidí, sna caogaidí agus caithfear cuimhneamh conas mar a bhí an tír ag an am sin. Bhí bochtanas sa tír, bhí an-bhochtanas faoin dtuath⁵, agus teacht isteach go dtí an chathair agus jab a fháil in Ford – do bhí ... a raibh pá réasúnta maith ann – b'iontach an t-athrú⁶ é do dhaoine agus cheap daoine gur mar sin a leanfadh sé i gcónaí.

Grett O'Connor

Tá clár imeachtaí leagtha amach ag Ford Ireland don chomóradh céad bliain. Fógrófar sonraí na n-imeachtaí sin diaidh ar ndiaidh i rith na bliana. An t-aon rud atá dearbhaithe acu cheana féin ná go mbeidh dinnéar foirmiúil ar siúil i Halla na Cathrach ar an aonú lá is fiche de mhí Aibreáin, céad bliain is an lá ó bunaíodh monarcha de chuid Ford anseo.

Grett O'Connor, Nuacht TG4, Corcaigh.

---

¹ an Chéad Chogadh Domhanda a deirtear

² a raibh an leagan caighdeánach

³ ar ndóigh an leagan caighdeánach

⁴ Bhí siad an leagan caighdeánach

⁵ Córas na Mumhan

⁶ an athrú a deirtear